

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 91
van **MARIUS MEREMANS**
datum: 27 oktober 2017

aan **LIESBETH HOMANS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, WONEN, GELIJKE KANSEN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Intergemeentelijke samenwerking - Ondersteuning

Het decreet van 13 mei 2016 tot wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking en het Provinciedecreet van 9 juli 2005 maakt het onder meer mogelijk dat samenwerkingsverbanden met rechtspersoonlijkheid doelstellingen verwezenlijken die behoren tot één of meer beleidsdomeinen. Op die manier is het mogelijk dat gemeenten verschillende samenwerkingsverbanden samenvoegen.

Heel wat samenwerkingsverbanden worden ook opgelegd, erkend of ondersteund door de Vlaamse Regering. Ongeveer elke minister maakt op een of andere manier gebruik van intergemeentelijke samenwerking of regio's voor de implementatie van zijn of haar beleid.

In het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 vinden we hierover de volgende passage over terug: "De Vlaamse Regering zal een kaderdecreet opmaken om alle regelingen waarmee de Vlaamse overheid bovengemeentelijke verbanden oplegt, erkent of ondersteunt, maximaal op elkaar af te stemmen."

1. Kan de minister, voor zijn/haar bevoegdheden, een overzicht bezorgen waar hij/zij gebruikmaakt van samenwerkingsverbanden voor de implementatie van zijn/haar beleid?
2. Kan de minister, voor zijn/haar bevoegdheden, duiden op welke manier hij/zij zich binnen zijn/haar domein inzet op het doen samenvallen van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden?
3. Heeft de minister al overlegd met zijn/haar collega's in de Vlaamse Regering om over de beleidsdomeinen heen tot gebiedsdekkende intergemeentelijke samenwerkingsverbanden te komen?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Geert Bourgeois (40), Hilde Crevits (86), Bart Tommelein (52), Liesbeth Homans (91), Ben Weyts (187), Jo Vandeurzen (103), Philippe Muyters (77), Joke Schauvliege (99), Sven Gatz (57)

LIESBETH HOMANS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, INBURGERING, WONEN, GELIJKE KANSSEN EN ARMOEDEBESTRIJDING

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 91 van 27 oktober 2017

van **MARIUS MEREMANS**

De Vlaamse Regering is er van overtuigd dat de bestuurskracht van lokale besturen kan versterkt worden door het aantal intermediaire niveaus te verminderen en te komen tot zoveel mogelijk samenvallende samenwerkingsverbanden. In de voorbije jaren heb ik, samen met mijn collega's, tal van voorwaardenscheppende maatregelen genomen om dit mogelijk te maken.

1. In bijlage 1 vindt u een overzicht opgesplitst per beleidsdomein van de samenwerkingsverbanden waarvan de Vlaamse overheid gebruik maakt bij de implementatie van haar beleid. Voor elk type samenwerkingsverband is volgende detailinformatie opgenomen:

- a. algemene informatie en doelstellingen
- b. relevante wetgeving
- c. centrale rol lokaal bestuur?
- d. initiatiefnemer
- e. mogelijke partners
- f. geografisch werkingsgebied
- g. verplichte samenwerking?
- h. verplichte juridische structuur?
- i. subsidies?

Dit overzicht werd opgemaakt op basis van de databank regioscreening en aangevuld op basis van de informatie die door de bevoegde ministers werd verstrekt.

2. Zoals uit het overzicht blijkt voorzien de meeste samenwerkingsverbanden die vanuit Vlaanderen zijn opgelegd nu reeds een belangrijke mate van vrijwilligheid met betrekking tot de gemeenten waarmee samengewerkt kan worden. Binnen een aantal sectoren wordt deze keuzevrijheid beperkt tot gemeenten uit eenzelfde geografische afbakening. Dit is onder meer het geval voor de zorgregio's binnen de welzijnssector. In deze regeerperiode zijn er binnen de verschillende beleidsbevoegdheden bijkomende initiatieven genomen om de bestaande drempels nog verder weg te werken.

Bevoegdheid onroerend erfgoed (Minister Bourgeois)

Er wordt zoveel mogelijk afstemming gezocht met de Erfgoedcellen en de Regionale Landschappen, door regelgeving en initiatieven op elkaar af te stemmen. Het is uiteraard aan de gemeenten zelf om te bepalen of zij bepaalde samenwerkingsverbanden al dan niet doen samenvallen.

Bevoegdheid onderwijs en vorming (Minister Crevits)

De vrijheid van onderwijs beperkt de mogelijkheid om vanuit het regeringsbeleid sturend op te treden. Lang niet alle gemeenten richten trouwens zelf onderwijs in. Bovendien bepaalt het onderwijsniveau (basisonderwijs, secundair onderwijs, volwassenenonderwijs) in sterke mate welk verband het meest geschikt is. En tenslotte gaat samenwerking tussen schoolbesturen ook over besturen van het vrij onderwijs en het Gemeenschapsonderwijs, zodat het regeringsbeleid niet louter door de situatie van gemeenten alleen bepaald wordt.

Bevoegdheid wonen (Minister Homans)

Binnen het beleidsveld Wonen:

- komen intergemeentelijke projecten lokaal woonbeleid tot stand door toedoen van de gemeenten zelf; zij dienen gezamenlijk een subsidieaanvraag in voor een project met een welbepaald werkingsgebied;
- zijn de werkingsgebieden van sociale huisvestingsmaatschappijen ontstaan en historisch gegroeid door afspraken tussen de maatschappijen onderling. Werkingsgebieden zijn niet in de regelgeving verankerd;
- zijn de werkingsgebieden van sociale verhuurkantoren ontstaan door afspraken tussen verhuurkantoren onderling. Uiteraard heeft het verbod op overlappende werkingsgebieden (per gemeente mag sinds 30 juni 2016 slechts 1 sociaal verhuurkantoor actief zijn) hierin een sturende rol gespeeld;
- zijn samenwerkingsverbanden die taken opnemen die betrekking hebben op opsporing, vaststelling en registratie van leegstand en/of verwaarlozing, meestal – maar niet uitsluitend – gesubsidieerde intergemeentelijke projecten lokaal woonbeleid. Gemeente en samenwerkingsverband spreken dit onderling af.

Bevoegdheid sociale economie (Minister Homans)

In het beleidsdomein sociale economie is maar één intergemeentelijk samenwerkingsverband actief, nl. dat voor de regierol sociale economie (zie overzicht bij vraag 1). Het doen samenvallen van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden binnen het beleidsdomein sociale economie is dus niet aan de orde.

Bevoegdheid mobiliteit en openbare werken (Minister Weyts)

Om binnen het duurzame mobiliteitsbeleid verder in te zetten op de ontwikkeling van een efficiënt vervoersysteem waarbij met een optimale inzet van middelen de bereikbaarheid van belangrijke maatschappelijke functies op basis van een vraaggericht systeem wil garanderen, is het concept basisbereikbaarheid geïntroduceerd. De ontwikkeling en uitvoering van dit concept gebeurt op het niveau van vervoerregio's waarbij gebruik zal worden gemaakt van een intergemeentelijke en interbestuurlijke samenwerking.

De samenhang van de ruimtelijke organisatie van de functies met de verkeersnetwerken en het vervoersaanbod is daarbij essentieel, zodat voor de afbakening van de vervoerregio's via een reeks van workshops afstemming is gebeurd met vertegenwoordigers van lokale besturen, van het beleidsdomein Omgeving en van de agentschappen en instanties die mobiliteitsdiensten en -netwerken aanbieden en/of beheren.

Op 18 december 2015 werd een eerste conceptnota: "Met basisbereikbaarheid naar een efficiënt en aantrekkelijk vervoersmodel in Vlaanderen dat optimaal tegemoetkomt aan de globale en lokale vervoersvraag" aan de Vlaamse Regering voorgelegd en goedgekeurd.

Op 27 oktober 2017 heeft de Vlaamse Regering aan de hand van een tweede conceptnota kennis genomen van de stand van zaken rond basisbereikbaarheid, de voorlopige evaluatie van de proefprojecten en de voorlopige conclusies hierbij. De Vlaamse Regering heeft beslist tot de opstart van een consultatieoefening van de lokale besturen, onder de coördinatie van de betrokken provinciegouverneur, om tegen het voorjaar 2018 over een definitieve regio-indeling te kunnen beschikken. Ze besliste ook om de vervoerregioraden op te starten in de vijftien reeds aangeduide regio's van de conceptnota en om de vervoerregiowerking verder uit te rollen. Ik zal starten met de opmaak van de mobiliteitsplannen voor de vervoerregio's en met de verdere uitwerking van de regelgeving. Uiteindelijke bedoeling is tegen de tweede helft van 2020 tot een volledige uitrol van het decreet basisbereikbaarheid te kunnen komen, met inbegrip van een nieuw gelaagd vervoersnet.

Bevoegdheid welzijn, volksgezondheid en gezin (Minister Vandeuren)

Een formeel samenwerkingsverband tussen gemeenten is in onze sectoren mogelijk als de betrokken gemeenten er zelf voor kiezen om op die manier als inrichtende macht op te treden. Een dergelijk formeel samenwerkingsverband is evenwel in geen van onze sectoren een uitgangspunt voor programmatie of erkenning/vergunning.

Bevoegdheid werk en professionele vorming (Minister Muyters)

Er worden top-down geen samenvallen van samenwerkingsverbanden opgelegd aangezien zowel de samenwerkingsverbanden uit het vernieuwde streekbeleid als die voor het wijkwerken bottom-up tot stand zijn gekomen. Het is aan de betrokken lokale besturen om een grotere synergie te bewerkstelligen.

De samenwerking tussen VDAB en lokale besturen is een work in progress, en zal in functie van nieuwe evoluties op het terrein (clustervorming tussen gemeentes) continu worden aangepast.

Bevoegdheid sport (Minister Muyters)

Wat de sportregio's betreft zal vanaf 1 januari 2018 die bevoegdheid overgaan van het provinciale niveau naar het Vlaamse niveau. Vanaf 1 januari 2018 zal Sport Vlaanderen intergemeentelijke samenwerking voor het beleidsdomein sport ondersteunen. Dit is echter niet op basis van vaste regio's maar wordt flexibel bekeken (een gemeente kan bijvoorbeeld samen werken met gemeente A voor de realisatie van sportinfrastructuur en met gemeente B voor de organisatie van een evenement). We willen ook niet vast houden aan de bestaande regio's maar samenwerking over de provinciegrenzen heen mogelijk maken.

Bevoegdheden ruimtelijke ordening, leefmilieu, natuur en plattelandsbeleid (Minister Schauvliege)

De werking van de bekkenbesturen werd recent geoptimaliseerd. Met de aanpassing van 17 juli 2017 aan het decreet betreffende het integraal waterbeleid werden de substructuren van het bekkenbestuur, dat zijn de algemene bekkenvergadering en het bekkenbureau, geschrapt, met o.m. een verminderde personeelsinzet voor dit samenwerkingsverband als resultaat.

De gebiedsspecifieke aanpak die zich bij uitstek in het natuurbeleid opdringt, maakt dat een aanpak op maat van gebied en problematiek de voorkeur krijgt.

Bevoegdheden cultuur, jeugd en media (Minister Gatz)

Binnen het Departement Cultuur, Jeugd en Media worden intergemeentelijke samenwerkingsverbanden ondersteund op basis van het Cultureelerfgoeddecreet, Participatiedecreet en het decreet Lokaal Cultuurbeleid. Momenteel is er nog geen kaderdecreet dat de afstemming regelt van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Bij de opmaak van het nieuwe Cultureelerfgoeddecreet van 24 februari 2017 werd er daar wel op geanticipeerd. Het decreet voorziet dat intergemeentelijke samenwerkingsverbanden daar aan zullen moeten voldoen. Daarnaast voorziet het nieuwe Cultureelerfgoeddecreet specifiek als aandachtspunt dat er afgestemd moet worden met intergemeentelijke samenwerkingsverbanden inzake onroerend erfgoed. Onroerend erfgoed en cultureel erfgoed hebben op lokaal vlak immers duidelijke kruisverbanden.

3. De Vlaamse Regering streeft naar zo veel mogelijk samenvallende samenwerkingsverbanden. Daarbij ligt de nadruk in de eerste instantie op het wegwerken van de bestaande drempels. Ik heb zonet de vele inspanningen beschreven die elke minister binnen zijn of haar eigen beleidsbevoegdheden doet. Daarnaast neem ik vanuit binnenlands bestuur een aantal specifieke maatregelen om

het samenvallen van samenwerkingsverbanden te faciliteren. Zoals u zelf aangeeft heeft het Vlaams Parlement, op mijn initiatief, de aanpassing van het decreet op de intergemeentelijke samenwerking goedgekeurd. Hierin werd de bestaande beperking op meervoudige doelstellingen opgeheven.

Daarnaast biedt het Agentschap Binnenlands Bestuur aan alle besturen interactieve beleidsrapporten over lokale samenwerking aan. Deze bieden een inzicht in de eigen samenwerkingsverbanden. Ze bieden daarnaast de besturen de kans om zich te vergelijken met gelijkaardige gemeenten, bijvoorbeeld binnen dezelfde Belfius-cluster.

Ik werk momenteel ook aan een gemeentemonitor. Dit is een omgevingsscanner die de brede omgeving van elk Vlaams gemeentebestuur in beeld brengt en heeft als doel het strategisch beleid van alle betrokken actoren en van het gemeentebestuur in het bijzonder beter te onderbouwen. Zo kunnen lokale besturen dit gebruiken bij de opmaak van een omgevingsanalyse, ter voorbereiding van het volgende meerjarenplan. Het intergemeentelijk samenwerken is een van de elementen die in de gemeentemonitor aan bod zal komen.

Tot slot verwijs ik ook graag naar de lokale bestuurskrachtmonitor, de externe ondersteuning bij de zelfevaluatie van de bestuurskracht en het onderzoek bij het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing omtrent stadsregio's. Al de voormelde instrumenten bieden hefboomen aan de lokale besturen om lokaal een oefening op te starten over de rationalisering en de optimalisering van de verschillende samenwerkingsverbanden.

BIJLAGE

Overzicht samenwerkingsverbanden per beleidsdomein